

ДАЙДЖЕСТ

січень – червень, 2023

Рада економічної безпеки України (РЕБ) –

інституція, створена у 2021 році з метою виявлення та протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам. Сьогодні робота РЕБ захищає економічну безпеку та стійкість проти російської агресії не тільки України – наш досвід може і має бути використаний на міжнародному рівні. Піврічний звіт про роботу РЕБ присвячений саме висновкам роботи нашої інституції, які будуть корисними і для полісімейкерів, і для академічних кіл.

В першій половині 2023 року РЕБ продовжила роботу над пошуком компаній, які використовують креативні та нові механізми обходу економічних санкцій.

Ми домоглися того, що частина компаній потрапила в нові санкційні списки, а в цьому документі також ділимося рекомендаціями, як посилити роботу над дотриманням санкційного режиму на рівні міжнародних партнерів.

Ми працюємо над розробкою механізмів конфіскації російських активів, нові пропозиції щодо цього напрямку ви знайдете в цьому дайджесті.

Ми також активно працюємо над рекомендаціями щодо порядку захисту прав інвесторів в Україні. Саме приватні інвестиції можуть стимулювати економічне зростання України, а відтак сприяти посиленню безпеки всього європейського континенту.

РЕБ активно співпрацює з українськими та іноземними державними органами, відповідальними за санкційну політику та національну безпеку в цілому, а також налагодила партнерські відносини з провідними міжнародними аналітичними центрами.

I. ОБХІД САНКЦІЙ

З 24 лютого 2022 року команда аналітиків РЕБ досліджує схеми обходу санкцій, розробляє рекомендації щодо недопущення порушення економічних обмежень та консультує органи державної влади. Наш пріоритет – викриття компаній, що постачають західні технології до російського військово-промислового комплексу. РЕБ набула унікальний досвід та розробила власну OSINT-методологію. Результат за половину 2023 року:

РЕЗУЛЬТАТИ

2

компанії включено до 11-го пакету санкцій ЄС

7

компаній додано до санкційного списку США

60+

компаній потрапили під українські санкції

Деталі про найбільші розслідування наведені у додатку

Однак Росія знаходить шляхи обходу санкцій. Зокрема через створення компаній-посередників у юрисдикціях інших країн, що збільшує ланцюжок постачання до 20-30 суб'єктів. Відстежувати такі схеми довше і менш результативно, ніж запобігти їхній появі. Тому крім накладання нових санкцій, необхідно вдосконалювати санкційний режим.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вдосконалити механізм вторинних санкцій

Фокус на конкретних особах, які здійснюють менеджмент проху-схем для обходу санкцій, допоможе донести меседж про невідворотну персональну відповідальність за таку діяльність.

Уніфікувати процес запровадження санкцій

Санкції України та наших міжнародних партнерів не є дзеркальними: до однієї компанії можуть бути застосовані різні обмеження у різних країнах. Росія використовує лазівки, що утворились внаслідок несинхронних дій, для обходу санкцій.

Розробити систему моніторингу та контролю

Не існує єдиної правової та інституційної рамки для відстеження, а відповідно, виявлення та покарання за порушення санкцій.

Криміналізувати порушення санкцій

Хоча на рівні ЄС порушення санкцій було визнано злочином, необхідні рішення все ще повноцінно не імplementовані в національному законодавстві держав-членів та України.

Деталі РЕБ опублікувала в експертному [звіті](#) Стокгольмського центру східноєвропейських досліджень (SCEEUS).

II. КОНФІСКАЦІЯ РОСІЙСЬКИХ АКТИВІВ

Важливою складовою відповідальності держави-агресора є відновлення економічної справедливості та відшкодування завданих збитків. Проте на міжнародному рівні бракує правових та інституційних інструментів для передачі російських активів Україні.

Хоча суверенні російські активи, що знаходяться за кордоном, були заморожені, не існує універсального правового механізму, який би дозволив швидко їх конфіскувати і використати для компенсацій постраждалим від агресії або для відновлення України.

Російські приватні активи можуть бути конфісковані, окремі успішні кейси вже були реалізовані. Водночас ці процеси забюрократизовані і довготривалі. Також, більшості держав бракує юридичної основи для ухвалення відповідних рішень.

Тому РЕБ пропонує створити міжнародний економічний трибунал, основними завданнями якого будуть:

- розгляд справ щодо російських активів;
- створення юридичних підстав для конфіскації активів, а також забезпечення принципу індивідуальної відповідальності;
- виплата компенсацій конкретним жертвам (постраждалим), що в довгостроковій перспективі сприятиме відновленню справедливості.

III. ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕСТОРІВ

Швидка й ефективна повоєнна відбудова України потребуватиме значного обсягу іноземної допомоги та інвестицій. Водночас в усіх інвесторів є потреба у незалежному суді, для захисту своїх прав. Необхідність гарантування верховенства права неодноразово відзначалася міжнародними партнерами України під час червневої Конференції з відновлення України в Лондоні.

Саме тому РЕБ спільно з відомим у цій галузі британським юристом Джейсоном МакКью та професором Пітсбурської школи права Чарльзом Котубі (ініціатива Payback4Ukraine) працює над розробкою концепції Київського комерційного суду з питань реконструкції.

Цей суд матиме юрисдикцію щодо майнових спорів за участю іноземних інвесторів, які вкладатимуть ресурси у повоєнну відбудову нашої країни. Його головні переваги – розгляд справ відбуватиметься за участі іноземних суддів (travelling judges) з бездоганною репутацією і значним досвідом розгляду комерційних спорів в інших країнах англійського права. Ця інституція після успішного запуску має бути поетапно інтегрована до судової системи України і слугуватиме моделлю для запуску всеохоплюючої судової реформи в Україні.

IV. АНАЛІЗ ВИМІРІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

РЕБ спільно з Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації за сприяння Управління стратегічних комунікацій Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України і компанії TRUMAN провели **дослідження** взаємозв'язків між різними вимірами російської агресії.

Доведено, що різні типи російських атак узгоджуються між собою. Зокрема, аналітики РЕБ виявили системні кореляції між російськими кібератаками та ракетними обстрілами. Наприклад, кібератака на службу супутникового інтернету почалася 24 лютого 2022 року між 05:00 і 09:00 – саме в той момент, коли російські війська почали активно обстрілювати українські міста і заходити на територію нашої країни. За цим правилом Росія діяла і 1 березня 2022 року – коли російські військові обстріляли ракетами телевежу у Києві, а одночасно з тим російські хакери запустили шкідливе програмне забезпечення проти українських телекомпаній. Але найбільш яскраво це проявилось восени і взимку 2022 року, коли після серії кібератак на енергетику РФ запустила кілька хвиль ракетних атак на енергетичну інфраструктуру та одночасно розпочала пропагандистську кампанію з метою перекласти відповідальність за наслідки на українські органи державної влади, місцеве самоврядування чи великий український бізнес.

Неконвенційна агресія (перш за все – кібератаки Росії) не має географічних обмежень. Це означає, що західні компанії, які продовжують постачати РФ новітні технології, не лише сприяють продовженню війни проти України. Вони підривають безпеку власних держав. Тому на основі проведеного дослідження РЕБ рекомендує відповідним органам влади в Україні та за кордоном:

- адаптувати воєнні доктрини до сучасних викликів;
- змінити правові підходи до визначення агресії, розширивши відповідні юридичні тлумачення;
- обмежувати авторитарним режимом доступ до сучасних технологій шляхом посилення санкцій;
- визначити, що окремі кібератаки можуть кваліфікуватися як воєнні злочини.

РЕБ ВДЯЧНІ ЗА ДОВІРУ ТА СПІВПРАЦЮ

Управління стратегічних комунікацій Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України

Рада національної безпеки і оборони

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України

Міжвідомча робоча група з питань реалізації державної санкційної політики

Національне агентство з питань запобігання корупції

Міністерство закордонних справ

Королівський Об'єднаний інститут оборонних досліджень

Стокгольмський центр східноєвропейських досліджень

Компанія TRUMAN

Payback 4Ukraine

ДОДАТОК

Команда аналітиків РЕБ, використовуючи інформацію з відкритих джерел, механізми OSINT та інсайдерську інформацію від представників бізнес-спільнот, виявила факти підтвердження співпраці низки іноземних компаній з підприємствами, критичними для російської економіки та ВПК:

(Danieli) – італійський гігант ринку металообробних верстатів, що протягом року від початку повномасштабної російської агресії співпрацював з підсанкційними російськими підприємствами. Після медійного розголосу, компанія оголосила про вихід з ринку РФ та плани продажу усіх російських активів.

(Haas Automation) – провідний американський виробник високоточних верстатів з числовим програмним керуванням. Попри санкції, запроваджені у 2014 році, компанія продовжила постачання продукції російським військовим заводам через офіційного дистриб'ютора – російську групу компаній Abamet. Інформацію передано до Департаментів торгівлі та фінансів США, що контролюють виконання санкцій.

ComNav Technology – китайський виробник мікрочипів для підтримки навігаційної системи РФ ГЛОНАСС. Після інформаційного розголосу як на національному, так і на міжнародному рівнях цю компанію внесено у список міжнародних спонсорів війни НАЗК.

Завдяки розслідуванням РЕБ міжнародний та український санкційні списки поповнились такими компаніями:

- дочірні підприємства компаній OpenWay (Бельгія) та Compass Plus (Велика Британія), на території РФ, які є провайдерами цифрових рішень для найбільших банківських установ Росії;
- ТОВ «Спеціальний технологічний центр» – монопольний виробник БПЛА «Орлан», а також підставна компанія ТОВ СМТ «Айлогік» та їхні основні іноземні постачальники;
- ТОВ «Тесткомплект», АТ «Керуюча компанія Абамет», АТ «Радіопріборснаб» та інші понад 60 підприємств, які беруть участь у закупівельних схемах, які РФ використовує для імпорту критичних технологій, обладнання, комплектуючих, зокрема мікроелектроніки та високоточних верстатів.